

Урок із використанням інформаційних технологій «Василь Симоненко. Патріотичні мотиви як лейтмотив творчості В. Симоненка» для учнів 11 класу(автор Носкова О.В.)

Тема уроку

Василь Симоненко. Патріотичні мотиви як лейтмотив творчості В. Симоненка.
«Лебеді материнства» — поетичний шедевр. Персоніфікований образ України у вірші «Задивляюсь у твої зіниці...». Декларативність поезії, використання традиційних художніх прийомів. Звеличення в поезії почуття людської гідності («Ти знаєш, що ти — людина...»)

Тип уроку: комбінований

Компетенції учнів на уроці

навчальна

мотиваційна

інформаційно-комунікативна

діяльнісна

громадянська

соціальна

функціональна

Мета уроку

навчальна:

визначити на прикладі віршів «Лебеді материнства», «Задивляюсь у твої зіниці...» провідний мотив творчості В. Симоненка, його ставлення до людини («Ти знаєш, що ти — людина»);

ознайомити старшокласників з найкращими зразками громадянської та філософської лірики;

навчити визначати мотиви лірики, розкривати високу національну свідомість В.Симоненка та стійку громадянську позицію його ліричного героя;

розвивальна:

розвивати навички аналізу поезії, усне зв'язне мовлення, збагачувати словниковий запас учнів за рахунок нових літературознавчих термінів;

удосконалювати вміння давати повну вичерпну відповідь на поставлені запитання;
працювати над розвитком творчого потенціалу;

виховна:

виховувати в учнів громадянську позицію, високі моральні якості – гуманізм, щирість, ненависть до зла, несправедливості;

виховувати патріотичні почуття та інтерес до творчості письменника;

прищеплювати любов до України, спонукати до прагнення мати в житті активну цілеспрямованість.

Методична мета:

використання інформаційних технологій на уроках української літератури

Форми та методи проведення уроку :

розповідь вчителя, повідомлення учнів, бесіда, «Асоціативний куш», метод «Прес», метод «Мозковий штурм», презентація учителя, учнівські презентації, ментальна карта, «Хмаринка слів», сенкан, діаманта, сайт, буктрейлер, відеокліп, фотоколаж, таблиця з елементами «Щоденника подвійних нотаток», опорні картки

Обладнання уроку

Технічні засоби навчання: ноутбук, телевізор.

Дидактичні та методичні матеріали : опорні картки, буклети, словник образів – символів поезії «Лебеді материнства», роздатковий матеріал (таблиця з елементами «Щоденника подвійних нотаток»), бібліографічний покажчик „Лицар нескореного покоління. Василь Симоненко”

Мистецький контекст. Міжпредметні зв'язки :

Василь Кричевський. Пейзаж. 1921 (образотворче мистецтво)

Музика А. Пашкевича на слова В. Симоненка

Внутрішньопредметні зв'язки :

Соціокультурна тема :

Формування власної думки на порушені в поетичних творах мотиви, проблеми.
Розвиток уміння її відстоювати.

Шліфування навичок аргументованого, толерантного ведення дискусії

Розвиток естетичного смаку, відчуття краси форми і змістової глибини поетичного образу. Формування національної свідомості громадянина України

Очікувані результати :

Учні

- дають загальну характеристику його поетичної творчості за тематикою;
- характеризують поезії В. Симоненка, виокремлюючи в них мотиви, поетичні образи, художні засоби;
- визначають віршові розміри, стильові особливості; коментують і пояснюють їх;
- дискутують про патріотичні, громадянські мотиви, морально - етичні проблеми, порушені у віршах В. Симоненка;
- розвивають навички самостійного ідейно - художнього аналізування поезій;
- визначають особливості поетичного стилю Василя Симоненка;

ХІД УРОКУ

I. Організаційний момент

II. Перевірка домашнього завдання

1. Творче диференційоване завдання

Слово вчителя.

На попередньому уроці група «Біографів» отримала індивідуальне завдання. Яким воно та як група впоралася із ним ви дізнаєтеся, прослухавши звіт мінігрупи про виконану роботу.

2. Скласти психологічний портрет Василя Симоненка (у вигляді «Хмаринки слів» або сенканів).

Учитель . Цей вид роботи був спільним для усіх учнів класу, тож віділимо ключові слова, які б якнайточніше відображали особистість Василя Симоненка.

Патріот, борець, мужній, незламний, витривалий, волелюбний, безкомпромісний, вольовий, сильний, нескорений .

III. Актуалізація опорних знань

1. Асоціативний ланцюжок за ключовим словом

Учитель .Продовжіть, будь ласка, асоціативний ланцюжок за ключовим словом.

Людина – людина розумна, створіння, особистість, світ , я

Лебеді–чистота, милосердя, вірність, надія, гуси-лебеді летять, дитинство

Мати – дитинство, рідний дім, Батьківщина, Україна

2. Постановка ключового питанняуроку

Учитель . Дані образи узяті із громадянської лірики Василя Симоненка.

Судячи з складеного вами психологічного портрета, Василь Симоненко постає перед нами у образі борця. Наприкінці уроку ми дамо відповідь на ключове питання: Яким же побачимо миліричного героя його громадянської й філософської лірики ?

3. Робота з поняттями теорії літератури (повторення у ході бесіди)

Учитель . Ви уже володієте необхідною інформацією про види лірики, але вважаю за потрібне нагадати вам про поняття, якими будете на уроці оперувати. Дана інформація міститься у буклетах, підготовлених групою «Знавців теорії літератури». Прошу ознайомитися із нею.

Ліричний герой — ліричний «двійник» поета, проте не його копія; співвідношення між ліричним героєм та поетом таке саме, як і між образом автора та автором. Але крім того, ліричний герой, на відміну від образу автора, менш конкретний, він є сукупним зображенням його почуттів та емоційних роздумів, виражає ідеал поета. Таким чином, ліричний герой — це художнє узагальнення внутрішнього світу автора, яке відображене у всіх його творах.

Пафос — головний настрій твору.

Громадянська лірика передає розуміння поетом сучасного йому суспільного життя і ставлення до нього.

Філософська лірика передає роздуми про сенс людського життя .

Мотив - тема ліричного твору або неподільна смислова одиниця, з якої складається фабула (сюжет): мотив відданості вітчизні, жертвності, зради коханого тощо.

IV. Мотивація навчальної діяльності школярів. Оголошення теми й мети уроку

Учитель . Патріотичні мотиви як лейтмотив творчості В. Симоненка. Лебеді материнства» — поетичний шедевр. Персоніфікований образ України у вірші «Задивляюсь у твої зіниці...». Декларативність поезії, використання традиційних художніх прийомів. Звеличення в поезії почуття людської гідності («Ти знаєш, що ти — людина...»). Такою є **тема** нашого уроку.

А мету цього уроку давайте сформулюємо разом, бо ви добре ознайомлені з тим , над чим ми працюватимемо, адже ви отримали випереджувальне завдання: об'єднатися в групи, з-поміж творчого доробку поета обрати одну із запропонованих поезій і проаналізувати її.

Мета :

- ознайомити.....
- навчити визначати....
- розвивати , удосконалювати вміння
- виховувати, прищеплювати

V. Сприйняття та засвоєння навчального матеріалу

1. Слово вчителя

В.Симоненко безмежно любив життя. Україну, людей, високо цінував красу і правду, палко ненавидів брехню, духовну обмеженість і байдужість. Любив палко і віддано, ненавидів жагуче й послідовно.

Ніколи й нікого не зрадив. Він щедро обдаровував людей теплом і світлом своєї доброї і чесної душі. Був поетом і журналістом.

Доля поета-писати вірші, складаючи слово до слова, рядок до рядка ,із дня в день, вечорами й ночами. Вірші про те, що дороге тобі, що любиш і в що віриш.

Доля журналіста - відстоювати свою думку до останнього подиху, поки б'ється серце.

Тож патріотичні мотиви посідають чільне місце у творчості Симоненка – поета і журналіста. І не даремно. В. Симоненко знайшов проникливі, яскраві образи, щоб передати силу любові до Батьківщини, до рідної української землі.

Сьогодні ми обрали для себе роль журналістів, бо якби Василь Симоненко був живий, він зі своїм записником і фотоапаратом висвітлював найважливіші для країни події ...

Тож пропоную прослухати репортаж представників 1 групи.

Під час виступів журналістів – початківців пропоную слухачам заповнити таблицю з елементами «Щоденника подвійних нотаток». Зверніть увагу на останню колонку – «окрайці думок». Таку назву мав щоденник Василя Симоненка, до якого він записував найпотаємніші свої думки, найяскравіші враження. Тож сподіваюся і ви поділитесь своїми враженнями від поезій Симоненка.

2. Робота з поезією «Задивляюсь у твої зіниці»

2.1. Виразне читання вірша підготовленим учнем на фоні фотоколажу.

2.2. Аналіз поезії(виступ 1 групи – презентація)

2.3. Таблиця з елементами «Щоденника подвійних нотаток»

«Задивляюсь у твої зіниці»
Тема:

Ідея:
Вид лірики:
Тропи. Поетичний синтаксис:
Образи-символи:
Композиція:
«Окрайці думок»

2.4. Доповнення вчителя

Василь Симоненко був переконаним українським патріотом, що засвідчує такий промовистий факт. Під час літературного вечора в Черкаському педінституті виступ Василя Симоненка виявився особливо цікавим для публіки. Серед записок митцеві одна була такого змісту: «Яку це ви самостійну Україну маєте на увазі, коли пишете: «Хай мовчать Америки й Росії...», «Маю я святе синівське право з матір'ю побути на самоті». Почувши словосполучення «самостійна Україна», зал завмер, збагнувши, що провокатор готує поетові пастку, щоб викрити «буржуазного націоналіста». А Симоненко спокійно відповів: «У мене Україна одна. Якщо автор запитання знає другу — хай скаже. Будемо вибирати».

3. Робота з поезією «Лебеді материнства»

Слово вчителя. Можна все на світі вибирати, сину, вибрати не можна тільки Батьківщину". Можливо, не кожна людина в Україні знає цей вірш, але ці крилаті рядки відомі, певно, кожному.

Тривалий час імя автора спеціально замовчувалося. Нині ми гордо називаємо його В.Симоненко. Зараз ми прослухаємо поезію у прочитанні самого автора, запис якої зберігся у фондах українського радіо і є доступним для нас завдяки мережі Інтернет. Тож нашій увазі пропонується репортаж 2 групи.

3.1. Прослуховування поезії у виконанні самого автора і перегляд буктрейлера, створеного учасниками 2 групи.

3.2. Виступ 2 групи (презентація).

«Лебеді материнства»
Тема:
Провідна думка:
Ідея:
Вид лірики :
Жанр:
Тропи. Поетичний синтаксис. Поетична фонетика:

Образи-символи:
Композиція:
«Окрайці думок»

3.3. Висновок вчителя.

Із усією упевненістю ми можемо сказати, що над цим віршем Василь Симоненко довго і наполегливо працював, шліфуючи мало не кожне слово, і створив не звичайну соціально – побутову картинку, а патріотичний шедевр, який невдовзі став піснею. Музику до цього поетичного шедевру написав композитор й диригент Анатолій Пашкевич. У 1965 році він переїхав із Житомира в Черкаси, де й познайомився з Василем Симоненком.

Це не єдиний вірш Василя Симоненка, покладений на музику. Справжніми народними піснями стали „Задивляюсь у твої зіниці” — невідомого композитора, та наступна наша поезія – композитора Ігор Морозова.

4. Робота з поезією «Ти знаєш, що ти – людина»

Слово вчителя.

Жити. Творити. Світ берегти.

Світити людині на цілі світи.

Холонуть зірки. Але чуйно і зірко

Лиш ти не холонь-бо, людинонько-зірко, - писав Іван Драч. А що ж змусило написати В. Симоненка вірш «Ти знаєш, що ти — людина?». Про це нам повідомить 3 група у своєму репортажі.

4.1. Пропоную прослухати поезію «Ти знаєш, що ти - людина» у виконанні учнів класу та переглянути їх відеороботу.

4.2. Виступ 3 групи (презентація).

«Ти знаєш, що ти - людина»
Тема:
Провідна думка:
Ідея:
Вид лірики :
Тропи. Поетичний синтаксис:
Проблематика :
Композиція:
«Окрайці думок»

4.3. Висновок вчителя.

На які глибокі роздуми наводить вірш, у якому на перший погляд нічого складного... І саме його простота й доступність і зумовлюють силу впливу твору на читача, змушують його переглянути своє ставлення до життя, до свого місця в ньому.

А тепер прошу ознайомити мене та своїх однокласників із записами в «Щоденнику подвійних нотаток»

VI. Систематизація та узагальнення вивченого

1. Розв'язання ключового питання уроку

Яким же постав перед нами ліричний герой громадянської й філософської лірики Василя Симоненка ?

Відповідаючи на питання, використовуйте метод «Прес».

1. Позиція(я вважаю)
2. Обґрунтування позиції, докази(наприклад)
3. Висновок(отже, таким чином)

2. Складання сенкану, діаманти (в зошиті).

Спробуємо підсумувати інформацію і складемо сенкан «Ліричний герой громадянської й філософської лірики Василя Симоненка» або діаманти «Ліричний герой громадянської й філософської лірики Василя Симоненка» .

Розв'язання ключового питання уроку спонукає нас до подальшої роботи – журналістського розслідування, тому пропоную систематизувати набуті знання.

Кожна група отримує завдання й опорну картку –інструментарій для роботи.

3. Метод «Мозковий штурм»

Завдання:

І група – визначає особливості поетичного стилю Василя Симоненка, користуючись опорною карткою

Метод «Незакінчене речення»

Слухаючи результати журналістського розслідування, закінчить речення і запишіть його у зошит : **Основними ознаками поетичного стилю Василя Симоненка є ...**

«Особливості поетичного стилю Василя Симоненка»

Поетичний стиль - сукупність елементів художньої форми, яка надає поетичному творові естетичне обличчя; наскрізний принцип побудови художньої форми, який визначає цілісність, єдиний тон поезії.

Стильова визначеність характерна і для окремого твору (стиль твору), і для творчої індивідуальності художника (стиль письменника), і для групи авторів (стильова тенденція, стильова течія).

II група - визначає новаторство Василя Симоненка як поета – шістдесятника за опорною карткою

Метод «Незакінчене речення»

Слухаючи результати журналістського розслідування, закінчить речення і запишіть його у зошит: **Новаторство Василя Симоненка полягає у**

Опорна картка «Новаторство Василя Симоненка як поета – шістдесятника»

Творчість «шістдесятників» була новаторською за тематикою і формою, вражала тематичним та ідейно-стильовим розмаїттям.

Шістдесятники шукали нових форм мистецького самовираження на основі осмислення національного досвіду. Вони цікавилися духовною спадщиною українського народу. Вони проголошували відмову від тоталітаризму в усіх сферах буття, виступали за оновлення суспільства, утвердження загальнолюдських моральних та естетичних цінностей.

Вражає розмаїття жанрів, які використовували поети: лірична поезія, балада, притча, етюд, поема, сонет, рубаї, лірична новела, історичний роман, роман у віршах, химерна проза.

Так само різноманітною була тематика творчості представників «шістдесятництва»: природа, Вітчизна, народ, історична пам'ять, людина у всьому багатстві її проявів, суспільне життя, моральність, кохання, творчість, підкорення космосу, етична правомірність

НТР, стандартизація особистості в умовах новітнього міщанства.	
--	--

III група(міжпредметні зв'язки) - розглянути пейзаж Василя Кричевського і дати відповідь на питання :

Що єднає літературну («Задивляюся у твої зіниці» В.Симоненка) і малярську версії зображення України? Знайдіть рядки, які б могли проілюструвати картину.

Метод «Незакінчене речення»

Слухаючи результати журналістського розслідування, закінчить речення і запишіть його у зошит : Літературну («Задивляюся у твої зіниці» В.Симоненка) і малярську версії зображення України єднає...

«Що єднає літературну («Задивляюся у твої зіниці» В.Симоненка) і малярську версії зображення України?»

Василь Симоненко «Задивляюся у твоїзіниці»	«Пейзаж» Василя Кричевського

VII. Підбиття підсумків уроку. Рефлексія

Пропоную вам поділитися враженнями від почутих віршів поета, прочитати записи останньої колонки «Щоденника подвійних записів» - власні окрайці думок.

«Окрайці думок»

Слово вчителя.

Василь Симоненко назавжди увійшов в історію рідної культури своїм болем за долю України, бо вважав, що «...гніву і ненависті тільки вистачає лише для того, щоб зруйнувати щось. Але ненависть не може будувати. Перетворює, оновлює і завітчує землю тільки любов — любов до рідної землі, до людей, до праці» . Сподіваюся , що Василь Симоненко назавжди увійшов і до ваших сердець і з собою приніс любов....

VIII. Домашнє завдання (диференційоване)

Учням класу пропоную

1. Здійсніть подорож всесвітньою мережею Інтернет та знайдіть на робочому сайті поезії , жанрово приналежні до опрацьованих на уроці. Зробіть ідейно – художній аналіз одного вірша.

2. Індивідуальне завдання : Складіть самодиктант «Риси художнього стилю Василя Симоненка» на основі висловлювань про творчість Василя Симоненка Степана Крижанівського: «Це та простота, що є антиподом примітиву і синонімом віртуозності. Це та простота, яка поєднує в собі красу, мудрість, тонку душевну чутливість і хороший смак».

А група «Ліриків» отримує випереджувальне завдання

3. Випереджувальне завдання: підготувати повідомлення про особливості інтимної лірики.